

# ‘Bouwen met natuur’

## Integraal onderdeel van duurzame ontwikkelingen

In deze bijdrage bespreek ik het recentelijk uitgegeven boek *Building with Nature* van Van Eekelen en Bouw. In de samenvattende weergave van de inhoud van dit boek wordt met nadruk besproken welke specifieke rol water inneemt in het ‘Building with Nature’-proces. Daarnaast wordt in deze bijdrage ingegaan op de rol van religie en religieuze gemeenschappen in dit concept: welke toegevoegde waarde levert dat op en hoe kunnen religieuze gemeenschappen het beste worden betrokken bij dit proces?

### Creatieve en innovatieve inzet

Het boek begint met een helder voorwoord en introductie, waarin uiteen wordt gezet hoe het idee van dit werk ontstaan is, hoe het tot stand is gekomen en aan welke dringende behoeftes het voldoet. Daarna geven de auteurs een uitgebreide uitleg over het concept ‘Building with Nature’ (‘bouwen met natuur’), waarbij de natuur op een creatieve en innovatieve wijze wordt ingezet om de risico’s van klimaatverandering, zoals zeespiegelstijging en golfslag, het hoofd te bieden.

Dit boek komt voort uit de overtuiging dat het investeren in de natuur een integraal onderdeel zou moeten zijn van duurzame ontwikkelingen. Daarenboven introduceert het een omwenteling van ‘het domineren van water en de natuur’ naar ‘het coöpereren met water en de natuur’.

Dit werk is geschreven om het concept ‘Building with Nature’ onder de aandacht te brengen bij verschillende doelgroepen en om hen te inspireren hiermee zelf aan de slag te gaan in de eigen context. Hierdoor heeft het boek ook een maatschappelijke insteek, waarbij de uitkomsten van diverse interviews, *roundtables* en ervaringen van lokale gemeenschappen betreffende het concept ‘Building with Nature’ zijn verweven met de rest van de inhoud.

Bouwen met natuur is namelijk niet iets wat alleen vanuit een technisch en wetenschappelijk perspectief wordt gerealiseerd. Integendeel, het actief betrekken van de lokale gemeenschap speelt een cruciale rol in het succesvol implementeren van dit concept.

### Verskillende contexten

Na het voorwoord en de introductie volgen er zes hoofdstukken die allen verschillende contexten schetsen waarin het concept ‘Building with Nature’ al is toegepast. Hierdoor krijgt de lezer een duidelijk beeld van de complexiteit van de natuur, hoe deze verschilt van locatie tot locatie en hoe er met deze verschillende complexiteiten wordt omgegaan.

Het eerste hoofdstuk behandelt zandige kusten, waarbij wordt uitgelegd welke toegevoegde waarden zandige kusten hebben voor het ecologisch systeem en welke aspecten van het concept ‘Building with Nature’ het beste

aansluiten bij zulke omgevingen. Dit hoofdstuk eindigt met een handig overzicht van ‘Building with Nature’-projecten die wereldwijd zijn geïmplementeerd in de context van zandige kusten.

Het hoofdstuk daarna neemt de lezer mee naar een andere context: modderige kusten. In dit hoofdstuk worden tevens de inzichten en uitkomsten gegeven van een *roundtable*-overleg dat in Indonesië is gehouden in 2013 over het concept ‘Building with Nature’ en het betrekken van de lokale gemeenschap in dat proces.

Het boek gaat vervolgens over de laaglandmeren. Denk bijvoorbeeld aan de Markerwad- den in Nederland, maar ook aan de Thames River-regio in het Verenigd Koninkrijk. In dit hoofdstuk worden verschillende professoren en hoogleraren uit Nederland en het Verenigd Koninkrijk geïnterviewd over hun onderzoeken op het gebied van ‘Building with Nature’. Wat is de rol van wetenschap in het implementeren van het concept ‘Building with Nature’ en wat mist er nog qua onderzoek omtrent dit onderwerp, zijn vragen die in dit deel van het boek uitgelicht worden.

Daarna volgt een hoofdstuk over rivieren en estuaria. Dit hoofdstuk is een verweving van discussies en resultaten van een rondetafelgesprek over samenwerking, waar personen uit verschillende sectoren samenkomen om een ‘Building with Nature’-project tot stand te brengen. Zo zijn er bijdragen van duurzaamheidsexperts, ingenieurs, projectcoördinatoren en vele andere experts. Verder komen ook in dit deel steden aan bod, met de vraag hoe het centrale concept in dit boek in deze context wordt geïmplementeerd. Er worden voorbeelden van

internationale projecten gegeven en internationale samenwerkingen die ontstaan tijdens het tot stand brengen van projecten rondom ‘Building with Nature’ in steden.

Tot slot bereiken we het hoofdstuk waarin de havens uitgebreid worden behandeld en waar wordt stilgestaan bij het thema ‘leiderschap’. Wat betekent ‘leiderschap’ in de context van ‘Building with Nature’, is hier een centrale vraag.

### ‘Spiritueel kapitaal’

Expliciete aandacht voor religie en religieuze gemeenschappen mist in het boek. Waar dit werk goede en terechte aandacht besteedt aan de rol van de lokale gemeenschap, wetenschap en leiderschap in het toepassen van het concept ‘Building with Nature’ in verschillende contexten, is er geen aandacht voor de rol van religieuze gemeenschappen en hoe die te betrekken in dit proces.

Gemist wordt de inbreng van ‘spiritueel kapitaal’: de inbedding van individuen in sociale verbanden, de inbedding van de mens in het ecosysteem of de natuur én de inbedding van het menselijk handelen in grotere kaders van zin- en betekenisgeving. Juist het ‘spiritueel kapitaal’ dat door religieuze gemeenschappen kan worden ingebracht in de omgang met water en de natuur, is onmisbaar (Jansen 2018). Niet alleen kunnen religieuze tradities een grote rol spelen in het ontwikkelen van ecologische en sociale verantwoordelijkheid, ze bieden ook handvatten om de sociale cohesie in samenlevingen te vergroten (Jansen 2019).

## Veel mogelijkheden

Het werken aan integrale oplossingen is onvermijdelijk wanneer we het hebben over wereldwijde uitdagingen en problemen zoals klimaatverandering. Het concept 'Building with Nature' biedt daar veel mogelijkheden voor, die aan de hand van diverse projecten, wereldwijd geïmplementeerd, degelijk worden aangetoond in het boek.

Sterke samenwerkingen tussen verschillende gemeenschappen en disciplines in de maatschappij zijn nodig om dit concept goed te verwezenlijken en verder uit te werken, waarbij het betrekken van religieuze gemeenschappen en hun inzichten van groot belang is.

### Literatuur

Jansen, A. (2018). *'If you need us, allow us!' The role of faith-based organisations in enhancing civic space. Examples from Kenya, Ethiopia and Indonesia*. Research report commissioned by the Civic Engagement Alliance (CEA). <https://civicengagementalliance.org/content/6-resources/if-you-need-us-allow-us.pdf>, 10.

Jansen, A. et al. (2019), *Spiritueel kapitaal en duurzame ontwikkeling. Een onderzoek naar de bijdragen van religie en levensbeschouwing aan de duurzame ontwikkelingsdoelen in Nederland*. [https://www.godgeleerdheid.vu.nl/en/Images/VU\\_onderzoeksrapport\\_Spiritueel\\_Kapitaal\\_Duurzame\\_Ontwikkeling\\_tcm239-926067.pdf](https://www.godgeleerdheid.vu.nl/en/Images/VU_onderzoeksrapport_Spiritueel_Kapitaal_Duurzame_Ontwikkeling_tcm239-926067.pdf)

**Samira (S.I.) Ibrahim MA** nam het afgelopen jaar deel aan de 75<sup>ste</sup> editie van de Leergang Buitenlandse Betrekkingen aan het Clingendael Instituut; zij is hydroloog en theoloog.  
E [si.ibrahim@outlook.com](mailto:si.ibrahim@outlook.com)

## ACTUEEL

[WWW.HANDELINGEN.COM](http://WWW.HANDELINGEN.COM)

- Voor actuele aankondigingen van cursussen, symposia, conferenties op het gebied van pastoraat, geestelijke verzorging, permanente educatie en verdere scholing en verdieping, al dan niet online, verwijzen we u graag naar de agenda op de website van *Handelingen*.
- U vindt op de website ook beeldmeditaties van de hand van René Rosmolen. Deze zijn voor individueel gebruik en in groepen vrij te downloaden.
- Onder Literatuurberichten leest u uitgebreide overzichten met toelichting op de diverse deelterreinen van praktische theologie en religiewetenschap.



Erik van Eekelen & Matthijs Bouw, *Building with Nature. Creating, implementing and upscaling Nature-based Solutions*, Rotterdam: Nai010 Publishers, 2020